

www.e-rara.ch

**Ad repetita F. Turriani monachi Iesuitae Sophismata de Ecclesia et
Ordinationibus Ministrorum Ecclesiae Responso**

Chandieu, Antoine de

Morgiis, 1583-1584

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-1332>

Locus XI. Esaiae 1

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

net pluribus demonstrare. Nam ex eo quod dicit Propheta, impiis nullam esse pacem, hoc est, impios nunquam esse trāquillos, sed esse interiori quiete destitutos: probas, scilicet, nullam esse nobiscum pacem ineundam: & quia dicit Ioānes vetustissimos illos hæreticos Christum obstinatè negantes, ne salutandos quidem esse, concludis: quotquot obsistunt vestro Pontifici, eos esse gladio trucidandos. Denique cū iubeat nos Apostolus cum omnibus hominibus, quoad eius fieri potest, in pace viuerè: hinc argumentaris, scilicet, nullam pacem esse unquam paciscendam cum iis qui reiectis Ecclesie Romanæ commentis, suam fidem sēque a deo totos scriptis Prophetis & Apostolicis addixerunt. Atque hæc nobis dicta sint de Turriano pacis inimico.

LOCVS XI. ESAIÆ I.

Præficiam iudices tuos sicut priùs, & consiliarios tuos sicut ab initio.

Sophisma Turriani.

Iudaicum est interpretari pròmissos hìc Iudæis ^{Pag. 324.}
fuisse, post captiuitatem Babylonicam, Zorobabe- ^{326.}
lem, Esdram, Nehemiam, & alios: (teste beato
Hieronymo) èstque locus intelligendus de Apo-

lis, & de iis qui per Apostolos Ecclesiis prepositi sunt. Relinquitur ergo ut Iudices promiserit Ecclesia nostra quales fuerat prius Iudices illi Israelitici populi, qui non per legem seculi neque per suffragia populi, nec illius magistratus auctoritate creabantur: sed sicut scriptum est in libro Iudicum, Deus suscitabat eos, & erat cum eis, & liberabat populum. Sic enim beatus quoque Basilius in Comment. Esaiæ intellexit. Episcopi autem sunt iudices Ecclesiarum, & Presbyteri sunt Episcopi consiliarij.

Ibid. 2

Solutio superioris Sophismatis.

De argu-
mentis a-
nagogicisLocus cita-
tus aduer-
satur
TurrianoV'era ex-
positio lo-
ci.

Argumenta anagogica, ut fidem faciant, debere niti claris & expressis testimonijs, doctissimi quique interpretes tradiderunt, & quoties veteris Testamenti promissiones ad nouum Testamentum transferuntur, non esse vocabula singula præcisè vrgenda, modò ipsa rei substantia retineatur. Hoc an Turrianus præstiterit nunc non quæro, cum sit potius à suis accusandus, quòd hunc Esaiæ locum non tam aduersus sententiam nostrā obiiicere, quàm in nostræ sententiæ confirmationem adijcere videatur, ut patebit ex ipsius loci interpretatione. Quanquam autem huius Prophetiæ radij quidam emicuerunt in liberatione Judæorum, eorumque reditu ex Babyonica seruitute: rectè tamen doctores Christiani plenū huius promissionis effectum referunt ad spii itualeni Ecclesiæ liberationem & instaurationem, quam

quam Christus nobis exhibitus plenissimè
 perfecit. Quemadmodum igitur non sunt au-
 diendi Iudæi qui locum Esaiæ ad terrenam li-
 berationem restringunt: ita nolim iis assentiri
 qui liberationem & reditum ex Babylonia pla-
 nè excludunt ab hac promissione. Non enim *In i. capi.*
 sine causa Chrysoſtomus hunc locum explicās: *Esaiæ*
 Ascensum, inquit, siue reditum eorum denun-
 tiat, sublatis videlicet è medio iis qui incurabi-
 li ægitudine laborant. Reliquam insuper
 medelæ speciem addit, nempe administratio-
 nem seu præfecturam probatorū Principum,
 & copiam consiliariorum qui boni sint. Hæc
 Chrysoſtomus.

Nec id planè negat Hieronymus (quod ta-
 men Turrianus videtur significare) sed tantum
 aliam expositionem præfert. Itaque si velis ana-
 gogicè referre hanc Prophetiam ad Christi
 tempora, dices, futuram per Christum fuisse ve-
 ram Ecclesiæ liberationem & instaurationem,
 cuius reditus ex Babylonia, & status Israeliti-
 cæ Reipublicæ tunc quodammodo instauratus,
 fuit quædam veluti imago atque præludium.
 Sed quia id nobis nunc propositum non est fu-
 sùs persequi, videamus quodnam hinc argu-
 mentum Turrianus deprompserit. Hæc, in-
 quit, intelligenda sunt de Apostolis, & eorum
 successoribus: ita ut Iudices sint Episcopi, &
 cōsiliarij Presbyteri, de quibus loquitur Esaias.
 Demus sanè ita exponendum esse hunc locum:
 quid hoc obsecro ad Pontificiorū successionē?

*Turr.
 argumē-
 tatio di-
 scutiatur.*

Esaï. i.

imò quid magis illi contrarium proferri possit? quales enim iudices & consiliarios promittit Dominus, se suscitaturum ad Ecclesiam instaurandam? nonne veros ac legitimos, & qui probè suo munere fungantur? Hoc certè negari non potest: cùm futuros illos iudices Dominus comparet cum argento purissimo, & eos opponat corruptis & sceleratis illis iudicibus, à quibus, tãquam à capite, corruptio in totum corpus dimanârat, vt superiora Esaïæ verba declarant. Probet igitur nobis Turrianus Episcopos & Presbyteros Ecclesiæ Romanæ esse veros legitimósque Pastores, & rectè fidelitèrque obire suum munus: actum demum ipsi per nos licebit hanc Esaïæ Prophetiam ad eos accommodare. Sed si ab illis, tanquam à capite, superstitionum & errorum colluuius defluxit in totum Ecclesiæ Romanæ corpus: & si scoriam potiùs & plumbum referunt, quàm aurum: fateatur igitur eos esse potiùs iis iudicibus similes, quos Esaïas paulò antè grauissima reprehensione insectatus est. Cæterùm quò magis cõsidero Turrianicum argumentum, eò magis miror militè istum Pontificiũ, gladium nobis porrigere, quo suam sententiam iugulemus. Nam si illi demum sunt Ecclesiarum principes & consiliarij quos Dominus suscitauit: & rursus, ex Turriánica expositione, principes Episcopi, consiliarij verò sint Presbyteri: profectò nihil video loci Romano Pontifici superesse: cùm potiùs efficiatur ex argumento

Turrianj

In ipsam
Turriani
resorque-
tur.

Turriani, Pontificem Romanum à Deo non esse suscitatum, qui tantum Episcopos & Presbyteros suscitauit. Præterea non animaduertit hoc exemplum Iudicum Israelis, quod ipse profert, penitus euertere quicquid hactenus disputauit de ordinaria successione, quam in illis Iudicibus fuisse, nemo, qui modò illorum historiam legerit, vnquam existimabit. Quin & verbum, suscitandi, satis indicat, Iudices illos non ordinaria quadam successione [vt potest ea sub Regibus] sed extraordinaria ratione fuisse à Domino ad Ecclesiæ liberationem excitatos: ne mihi Gedeonis, Samsonis, & reliquorum historiam commemorare necesse sit. Postremò, [vt calumniari tandem desinat Turrianus] quod dicimus Pastores ab ipso Ecclesiastico cœtu eligendos & ordinandos esse quidem, sed cum populi testimonio & consensu, & [quoties id licet] accedente Christiani magistratus autoritate: non est ita accipiendum quasi existimemus ius *apostolicæ* esse penes magistratum: sed hoc tantum requirimus, quod Apostolorum scripta quòdque veteres historiæ testantur olim fuisse in Ecclesia obseruatum. Quin & ipsis decretis Pontificiis, (aut per imprudentiam, aut ita cogente rei veritate, certe summa Dei prouidentia adscriptis) aperte constat, non tantum populi testimonium & consensum accessisse, cum Episcopi eligebantur: sed etiam ipsos Pontifices olim fuisse ab Imperatoribus confirmandos. Quid porrò sit

*De Magistratus
authoritate & populi consensu in electionibus Ecclesiasticis.*

Can. Agatho. can. Adriani. can. in Synodo & c. dist. 63.

Pag. 325. bi vult istud concludendi genus? Dominus suscitabit Iudices sicut prius: ergo Episcopi & Presbyteri, neque per legem seculi, neque per suffragia populi, nec vllius magistratus auctoritate creandi sunt, sed sicut scriptum est in lib. Iudic. Deus suscitabat eos. Hic non videt Turrianus consequi ex hoc argumento, nulla esse adhibenda media, ac ne ordinationem quidem Ecclesiasticam in Episcopis eligendis: sed eos semper esse à Deo sine vlla hominum opera & αἰεσίως excitandos. Quod quia vel ipse Turrianus videt quàm sit absurdum: ergo iam hoc suum, minùs etiam quàm sophisticum argumentum valere iubeat. Quia verò sibi hac in re Basilium quoque adiungere voluit, concludamus egregia hac Basilij ad Ecclesiasticos Præfectos cohortatione. Ne, inquit, vnusquisque nostrum seipsum existimet quasi Princeps sit: sed quasi consiliarius sit datus in populi salutem. Hæc ille: quæ vtinam Romanos Episcopos ab ambiendo in omnes Ecclesias priuicipatu auocare potuissent!

conclusio.
In I. cap.
Isaia.

Ἀντί-
φασίς.

Sed iam Turriano duce Iudicum exemplum persequamur, vt ex eo nostram sententiam confirmemus. Quemadmodum olim cum status Israeliticæ politiæ euerfus esset, Dominus præter ordinem Iudices excitabat, quibus ipse aderat, & per eos miserum illum populum in libertatem afferēbat: similiter (vt hoc exemplum ad spiritualem Ecclesiæ statum, ita Turriano postulante, referamus) cum peccatis hominum
verus

Verus & legitimus Ecclesiæ status, Pontificiis erroribus, tanquam Moabitibus, Chananæis & Philisthinis in Ecclesia latè grassantibus, euerfus esset: Deus misertus suæ Ecclesiæ quam pretioso Christi sanguine redemit: præter ordinè, spirituales quosdã Iudices excitauit, id est, pios & doctos viros, quos suo Spiritu afflauit, quibus adfuit, quorumq; infinitis laboribus, pro summa sua misericordia benedixit, adeò vt eorum opera plerisque in locis, abiecta superstitionum scoria, doctrinæ puritas, tâquam aurum enituerit, & verus Ecclesiæ status antea collapsus, de nouo fuerit instauratus.

RESPONSIO ET OBIECTIONES
Turtiani; Ad Superiorem
A. Sadeelis Disputationem:

*M*issi quæ Antoni us præfatus est; I.
quæ ad quæstionem propositam non pag. 186.
pertinent, vt ipse etiam faretur: videamus quid respondeat. Quum dicit Propheta: Inserã manum meam in te, & excoquam ad purum scoriam tuã: perinde est vt si diceret: Inflãmabo te vt tantũ quod purum est in te & sanctũ remaneat. Apostolos significat & alios fideles qui per Spiritũ S. sunt antea admoniti vt discederẽt Hierosolymis, vt ex illa occisione &

A. ij.